

PREDSTAVITEV ZNANSTVENE MONOGRAFIJE

Anton Prosen

Naslov znanstvene monografije:

PROSTORSKE ZNANOSTI ZA 21. STOLETJE
Jubilejni zbornik

Urednik: dr. Anton Prosen

Avtorji prispevkov:

Andrej Pogačnik, Boris Gabršček, Andrej Černe, Vladimir Braco Mušič, Zdravko Mlinar, Fedja Košir, Marjan Ravbar, Mojca Šašek Divjak, Boštjan Bugarič, Blaž Lenarčič, Dušan Pluž, Živa Deu, Vesna Kolar Planinšič, Ivo Lavrač, Maruška Šubic Kovač, Albin Rakar, Maja Krofl, Tomaž Černe, Martin Puhar, Marko Demšar

Recenzenta:

Kaliopa Dimitrovska Andrews in Ivan Marušič

Leto izdaje: 2004

Izdajatelj: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Interdisciplinarni podiplomski študij prostorskega in urbanističnega planiranja

Založnik: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Interdisciplinarni podiplomski študij prostorskega in urbanističnega planiranja

Strani: 209

ISBN 961-6167-71-5

Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Interdisciplinarni podiplomski študij prostorskega in urbanističnega planiranja je v počastitev 30-letnice Interdisciplinarnega podiplomskega študija prostorskega in urbanističnega planiranja in ob 60-letnici prof. dr. Andreja Pogačnika, predstojnika tega študija, izdala jubilejni zbornik - znanstveno monografijo in organizirala znanstveni simpozij dne 15. 10. 2004 v slavnostni dvorani na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo. Simpoziju je prisostvovalo 70 udeležencev, razdeljen pa je bil na posamezne tematske sklope (enako kot poglavja v monografiji), ki so jih moderirali posamezni strokovnjaki, in sicer: Ivan Stanič, mag. Miran Gajšek, mag. Peter Bassin, dr. Milan Naprudnik in dr. Božena Lipej.

V uvodu je urednik doc. dr. **Anton Prosen** prispeval uvodnik z naslovom **Jubilejnemu zborniku na pot**, kjer je predstavil zamisel in namen izdaje zbornika ter prehojeno pot tako študija kot njegovega predstojnika. Sledi uvodnik predstojnika študija prof. dr. **Andreja Pogačnika** z naslovom **Ob jubileju IPŠPUP**, kjer opiše prehojeno pot enega prvih podiplomskih študijev na Univerzi v Ljubljani.

V prvem poglavju z naslovom **Nove poti v teoriji prostorskega načrtovanja** se najprej predstavi jubilarant prof. dr. **Andrej Pogačnik** s prispevkom z naslovom **Metoda sinteze občinskega in regionalnega prostorskega plana v današnjih pogojih stroke**. V njem predstavi raziskavo, opravljeno v letih 2002 in 2003, ki je bila del temeljnega programa iz preteklega petletnega obdobja. Ukvarja se s sintezo prostorskega plana na občinski ali regionalni ravni. Izhaja iz hipoteze, da so sektorski plani že sami celostno in trajnostno usmerjeni, da upoštevajo vse podatke o prostoru ter zakonsko varovanje prostora. Zato naj metoda sinteze izhaja iz optimalne uskladitve sektorskih planov po načelih hierarhije, trajnosti, lokacijske elastičnosti, sinergije in možnih sočasnih rab prostora. Po več zaporednih korakih in v ciklusih se približujemo končni rešitvi, ki je tako optimalna z vidika sektorjev, privlačnosti in ranljivosti prostora, lokacijskih teorij, pa tudi z vidika zakonskih predpisov. Metoda je preverjena na več praktičnih dokumentiranih primerih in s tem je osnovna hipoteza potrjena, metodološki in aplikativni prispevek k stroki pa sta obetavna. Drugi prispevek v tem poglavju je prispeval prof. dr. **Boris Gabršček** z naslovom **Pogledi na prostorski red in strukturno načrtovanje**. Prispevek obravnava teorije, metateorije in teoretske modele ter oriše bistvo prostorskega reda in planiranja. Izpostavi tezo M. Lendija, da čiste teorije prostorskega planiranja ni, in sklep Akademije za prostorsko raziskovanje v Hannoveru, da vnovič razišče potrebo po teoriji prostorskega planiranja. Ugotavlja, da je prostorsko strukturno planiranje metoda, ki omogoča usklajevanje zelo različnih področnih in območnih struktur. Omogoča tudi povezovanje funkcijske, grajene in socialne ter ekonomske strukture. Oriše pojem celovite prostorske strukture, strukturne prvine in členitev prostorske strukture. Opozori na to, da strokovnjaki in uporabniki prostor pojmujejo zelo različno. Opredeljuje različne prostorsko-planske, generalne, primarne in sekundarne področne ter robne strukture. Kot primer prikaže strukturno analizo avstrijskih centralnih prostorov. Zaključuje, da je poznavanje celovite prostorske strukture pogoj za urejanje in razvoj. Predstavi planska orodja, vlogo teoretskih modelov, problem členitve prostora, zemljišče kot strukturno vrednoto, racionalno in perspektivno rabo tal in pomembnost stalnega raziskovanja prostorske strukture. Tretji prispevek v tem poglavju je delo prof. dr. **Andreja Černeta** z naslovom **Analiza pred planom**. Analiza prostora je del integracijskega procesa priprave prostorskih planov, zato zajema metode opisa, razlag, vrednotenja, predlogov, implementacij in monitoringa. Tako prispeva k prostorskemu planiranju na več načinov. Prvič, jasna slika o sedanjem stanju, razmerah

in prihodnjih težnjah pomaga pri opredeljevanju vprašanj, ciljev in njihovih prioritet. Drugič, dobra analiza sedanjih in prihodnjih oziroma regionalnih razmer prispeva k iskanju dobrih rešitev za razvojne probleme. Tretjič, dobra strokovna analitična podlaga pomaga pri utemeljevanju in obrazložitvi ter izvajanju politik, strategij in planov. Tako analiza prispeva k uresničevanju treh temeljnih splošnih namenov prostorskega planiranja: je podlaga procesu nastajanja politik, konceptov in strategij, daje temeljne informacije prebivalcem, lastnikom zemljišč, investitorjem in planerjem ter pomaga pri izvajanju prostorskih politik, strategij, planov, programov in projektov. Analiza je v planiranju na splošno namenjena: razumevanju sedanjih razmer in pogojev, znotraj katerih sprejemamo planske odločitve; opredeljevanju prioritetnih vprašanj in njihovemu reševanju; oblikovanju splošnih načel za nadaljnja razvojna prizadevanja.

V drugem poglavju z naslovom **Modernizacija prostorskega načrtovanja in IPŠPUP** se predstavi prof. mag. **Vladimir Braco Mušič** s prispevkom **Modernizacija prostorskega načrtovanja in IPŠPUP**. V drugi polovici 50-ih in v začetku ter v teku 60-ih let so na področju urejanja prostora v Sloveniji dozoreli pogoji za močnejše uveljavljanje in za modernizacijo prostorskega načrtovanja, tako glede zavedanja o porastu problemov kot tudi glede organizacijskih okvirov oz. splošnih družbenih okoliščin. Avtor sledi tej misli z evokacijo nekaterih publicističnih, civilno-družbenih in drugih dejanj, ki so vplivala na razvoj teorije in prakse prostorskega planiranja pri nas. Obširneje obravnava mednarodno strokovno sodelovanje in pri tem zlasti ameriško-jugoslovanski projekt - študij regionalnega in urbanističnega planiranja (1966-1975), iz katerega se je razvil predlog za ustanovitev IPŠPUP, s čimer so bila zagotovljena začetna finančna sredstva. V prilogah objavlja nekaj izbranih dokumentov iz časa delovanja AJP. Naslednji prispevek je delo akad. prof. dr. **Zdravka Mlinarja** z naslovom **Prostorska sociologija in planiranje ob vstopanju v informacijsko družbo**. Avtor se osredotoča na prostorsko-sociološke vidike družbenih sprememb ter na možnosti njihovega (anticipativnega) spoznavanja in usmerjanja v kontekstu informatizacije in globalizacije. V izhodišču izpostavlja vprašanje, kako obvladovati vse večjo kompleksnost, s katero se soočajo in na katero se različno odzivajo idiosinkratske in nomotetične prostorske znanosti. Natančneje pa predstavi različne pristope in spoznanja, na podlagi katerih je zasnoval poenoteno obravnavo družbenega življenja na vseh ravneh teritorialne organizacije družbe kot skupno, multidisciplinarno področje - prostorsko sociologijo. Razlage o koncu velikih zgodb, ki bi pomenile tudi konec regularnosti, predvidljivosti in planiranja, sicer razume kot izraz vse večje kompleksnosti, ki pa jo je vendarle mogoče v veliki meri pojasnjevati z vidika dolgoročnih procesov individualizacije in globalizacije ter z »mejami rasti«, ki zadržujejo njuno nadaljnje uveljavljanje tako v lokalnem kot v svetovnem prostoru. Tehnologija prehiteva miselnost in prakso planiranja; pojavlja se miselna ujetost v »teritorialno past«. Pomen prostora z vidika dostopnosti (kot ovire, upora, distance) se zmanjšuje; hkrati pa prostora vse bolj primanjkuje in se torej njegov pomen kot »kontejnerja« povečuje. V razliko od logike fizičnega prostora (grajenega okolja) v virtualnem prostoru ne velja več model igre z ničelno vsoto (zero sum game); raba informacije ne pomeni tudi njene porabe in v tem smislu ne gre več za medsebojno izključenost med subjekti. Globalno komuniciranje (mobilnost) ne pomeni že samo po sebi negacije ožjih teritorialnih identitet; lahko je tudi izziv in osnova za njihovo izrazitejše uveljavljanje. Domocentričnost se pojavlja hkrati s težnjo k vsepovsodnosti (ubikviteto), kar se značilno kaže v zvezi s teledelom na domu

ter vlogo interneta in mobilnega telefona. Zgoraj prikazane splošne ideje avtor ilustrativno navezuje na številne izkušnje iz prakse prostorskega in urbanističnega planiranja v Sloveniji in v svetu. Zadnji prispevek v tem poglavju je prispevek prof. dr. **Fedje Koširja** z naslovom **Med strukturalizmom in dekonstruktivizmom**. V teoriji urbanizma se v zadnji tretjini 20. stoletja zgodi več premikov, ki korenito spremenijo njen ustroj. Funkcionalistični urbanizem doživi hudo kritiko, ki odplavi tako corbusierski model »žarečega mesta« (Ville Radieuse) kot brutalistovski model »grozdastega mesta« (Cluster City). Od strukturalističnih hipotez se kot relevantne obdržijo le analize Lyncha, Alexandra in Banhama. Toda tudi postmoderni kritiki funkcionalizma niso kakovostno izenačeni. Od treh najbolj uveljavljenih protagonistov postmoderne je kljub svoji popularnosti pri nas v vsebinskem pogledu najbolj vprašljiv Aldo Rossi, Robert Venturi in Colin Rowe pa sta – predvsem zaradi svoje neprimerljivo boljše teoretične razgledanosti – odlična kritična analitika ciamovskih zablod. Kot alternativna modela nastopata »nalično« (Città Analoga) in »kolažno mesto« (Collage City). Nove možnosti formalne sinteze začne raziskovati tudi dekonstruktivistična usmeritev, v kateri se z urbanističnimi vprašanji najintenzivneje ukvarja Rem Koolhaas, avtor kritične teze o »generičnem mestu« (Generic City).

V poglavju **Prostorski razvoj na ravni države, regije in lokalne skupnosti** je prispeval prvi prispevek doc. dr. **Marjan Ravbar** z naslovom **Prihodnost omrežja mest v Sloveniji: stanje, težnje, razvojni scenariji in odprta vprašanja naselbinskega razvoja**. Prispevek izhaja iz kritične analize dejanskih procesov v naselbinskem razvoju Slovenije in izpostavlja odprta vprašanja prihodnjega razvoja urbanega sistema. Avtor v zaključku kot najprimernejšega predlaga model decentraliziranega omrežja različnih razvojnih vozlišč v pokrajini, ki temelji na sodobnih principih »plitvega« hierarhičnega omrežja razvojnih polov ob infrastrukturnih vozliščih. Doc. dr. **Moja Šašek Divjak** nadaljuje to poglavje s prispevkom z naslovom **Razvoj regionalnega mesta**. Celovita obravnava na nivoju »regionalnega mesta« (povezovanje gospodarskega razvoja, varstva okolja, prostorske, prometne, stanovanjske politike itd.) se kaže kot nujnost, saj sodobna urbanizacija ne pozna več stroge razmejitve med podeželjem in mestom. Urbane aglomeracije se raztezajo daleč izven ožjega obsega večjih mest, s katerimi tvorijo funkcionalne regije. Regionalno planiranje je še posej pomembno za te celote, ki jih ne moremo obravnavati samo v njihovih ožjih občinskih mejah, saj so vsestransko medsebojno povezane. S problemi suburbanizacije se ukvarjajo vse razvite države, zato je nastal trajnostno usmerjeni model »regionalnega mesta«. Vključuje razvoj osrednjega strnjenga mesta in decentralizirano zgoščevanje na suburbaniziranih območjih. Reševanje problematike je usmerjeno v kakovostno bivanje, ki je povezano z gospodarskimi in družbenimi parametri, poudarjena pa je skrb za čistejšo okolje in izboljšanje medčloveških komunikacij. Obravnava nekaj tujih primerov regionalnega mesta, predvsem pa predlog Ljubljanske funkcijske regije in navezavo urbanizacije na javni regionalni transport, zlasti na predlagano omrežje lahke železnice. Posebej je bil obdelan severni del regije, ki je bil v študiji regionalnega javnega prometa ocenjen kot prioriteten. Prikazana je zasnova decentralizirane zgostitve na regionalni, subregionalni in lokalni ravni. Mag. **Boštjan Bugarič** je prispeval članek z naslovom **Strategija reurbanizacije degradiranih mestnih ambientov**. Uravnavanje in usmerjanje razvoja sodobnega mestnega prostora je kompleksen problem. Mestna jedra postajajo zapuščena območja brez ustreznih družbenih vsebin, obrobje pa se nenadzorovano širi. Toga načela

klasičnega urbanističnega načrtovanja so pri reševanju konfliktov sodobnega mesta neustrezna, saj niso dovolj prožna, da bi se prilagajala hitrim spremembam. Neprožen način planiranja pospešuje nastanek degradiranih območij v mestnem jedru, ki ostajajo brez ustreznih družbenih vsebin. Prispevek analizira procese sodobnega mesta in na primeru Kopra oblikuje strategijo za ponovno mestno reurbanizacijo. Slednja je uspešna, če se skozi interdisciplinarno delo različnih strok oblikuje ustrezna strategija prenove. Na študiji primera, lokaciji nekdanjega Servitskega samostana v Kopru, je z metodo umeščanja dogodkov prikazana strategija reurbanizacije degradiranega mestnega ambienta. Na podlagi strukturiranega intervjuja z izbranimi strokovnjaki iz različnih področij so analizirane potrebe in možnosti za umestitev ustreznih vsebin v zapuščeno mestno jedro Kopra. Mag. **Blaž Lenarčič** se predstavi s prispevkom **Prihodnost in dileme v razvoju ter preučevanju slovenskih mest v informatični družbi**. V prispevku obravnava strukturne spremembe informatične družbe, s poudarkom na redefiniciji družbeno-prostorske razvojne logike mest in na družbenih posledicah, ki jih prinašajo v vsakdanje življenje, ter na spremembe, ki se pojavljajo pri znanstvenem preučevanju prostora. Pri tem izhaja iz družbeno-prostorskih sprememb, ki jih je prinesel postfordistični način proizvodnje oz. informatična družba. Vplivi novih telekomunikacijskih tehnologij namreč s spreminjanjem dosedanje prostorsko-časovne logike med drugim močno posegajo tudi na področje urbanega prostora, kar pomeni, da moramo prostorski analitiki pri svojih raziskovanjih vse bolj upoštevati tudi nove telekomunikacijske tehnologije.

V poglavju **Varstveni vidik v prostorskem načrtovanju** je prof. dr. **Dušan Plut** prispeval članek z naslovom **Tipologija in okoljevarstvene usmeritve v večjih pokrajinsko degradiranih območjih Slovenije**. Zaradi dolgotrajnosti in intenzivnosti pritiskov na okolje na ozemlju Slovenije so se razen nekaterih manjših območij in naselij izoblikovala bolj izrazita in zaokrožena območja pokrajinske degradacije, in sicer Zasavje, Zgornja Mežiška dolina, Šaleška dolina, imisijsko območje Celja, Ljubljane in Maribora. Različne oblike onesnaženosti zraka so zaradi obsega in večplastnih posledic na kakovost drugih sestavin okolja najbolj pomembne pri tipologiji pokrajinsko degradiranih območij. Obseg in trajanje pritiskov na okolje (poselitev, gospodarstvo, infrastruktura itd.) ter večplastna pokrajinska degradiranost navedenih območij kažejo, da naj bo razvojna prenova oblikovana tudi glede na obseg in stopnjo pokrajinske degradiranosti. Zaradi prekomerne onesnaženosti praviloma večjega števila sestavin okolja v vseh obravnavanih širših območjih pokrajinske degradiranosti Slovenije naj bi bilo temeljno zmanjševanje obremenitev okolja s kurativnimi in preventivnimi ukrepi okoljske politike. Doc. dr. **Živa Deu** nadaljuje s prispevkom **Celovito varstvo grajenih struktur v načrtovanju razvoja slovenskih kulturnih krajin**. Skrb za okolje, ranljivo in omejeno dobrino, postaja sestavina vseh človekovih dejavnosti, tudi razvojnega urejanja naselij. Na mednarodni ravni so bili pred nedavnim oblikovani in sprejeti dokumenti, ki govorijo o varčnem, trajnostnem razvoju urbanih struktur in arhitektur. Med njimi sta najbolj znani listini Agenda Habitat in Carigrajska deklaracija o mestih in drugih naseljih. V obeh določajo razvoj grajenih struktur v kulturnih krajinah oblikovana načela, ki izhajajo iz širše sprejetih trajnostnih usmeritev in temeljijo na ohranjanju kulturne identitete posameznih nacionalnih prostorov. Tako je v razvojnem urejanju grajenih struktur postavljeno v ospredje ohranjanje in dopolnjevanje obstoječega, vse novo pa mora biti načrtovano in izpeljano tako, da

kontinuiteta stavbarstva v prostoru ni pretrgana. Vez med novim in starim mora biti jasno vidna v upoštevanju izoblikovanih, v prostoru že razvitih stavbnih meril in vrednot. Zahtevno delo, ki izključuje globalizacijo, tipske vzorce in zahteva od načrtovalcev dodatno znanje o identiteti grajenih struktur, ki se v prostoru kaže v lokaciji in legi naselbinskih teles (naselja, ansambli, domačije), njihovi prostorski zasnovi ter oblikovani stavbni tipologiji. Razvojno varstvo grajenih struktur, tistih, ki za zdaj še kakovostno sooblikujejo raznovrstne kulturne krajine, je vodilo tudi pri urejanju našega prostora. Podedovane grajene strukture (stavbna dediščina v najširšem pomenu besede) so namreč trajnostno, funkcionalno, tehnološko in likovno dognana naselja in stavbe. Tretji prispevek je od avtorice mag. **Vesne Kolar Planinšič** z naslovom **Vpliv EU zakonodaje na področju varstva narave na trajnostni prostorski razvoj v Sloveniji**. Prispevek prikazuje evropske procese, ki so privedli k vzpostavitvi evropskega ekološkega omrežja Natura 2000. Opisuje pomen evropskega akcijskega programa in dveh direktiv s področja ohranjanja biotske raznovrstnosti ter izvajanje Nature 2000 v Sloveniji. Osnovni namen ohranjanja narave na evropski ravni je varovanje vrst in habitatov ter s tem posredno ohranitev prostorskih ekoloških komponent krajine in krajinske identitete v posameznih državah. Evropska unija razvija skupno ekološko omrežje Natura 2000 kot obliko ekološkega transnacionalnega omrežja. Njegova nadgradnja je pravno omogočena in prepuščena vsaki državi članici, prav tako kot oblika trajnega zagotavljanja varstva. Natura 2000 v Sloveniji pripomore k ohranjanju družbene identitete. Usmerjanje finančnih programov Evropske unije pomembno vpliva na dolgoročno rabo in razvoj slovenske krajine, uvrščene v mrežo Natura 2000. Prispevek kaže povezavo Nature 2000 s številnimi področji upravljanja, gospodarjenja z naravnimi viri, s poudarkom na prostorskem planiranju in načrtovanju. Predstavljene so metode prostorskega planiranja, potrebne za izvajanje Nature: instrument presoje vpliva na okolje, celovite presoje vpliva na okolje, kompenzacijski ukrepi in potreba po zgodnjem vključevanju in razumevanju vsebin.

V poglavju **Metode in instrumenti za prostorski razvoj** je najprej prispevek prof. dr. **Iva Lavrača** z naslovom **Nekateri novi potrebni finančni instrumenti zemljiške politike**. Prispevek obravnava sklop treh potrebnih finančnih instrumentov zemljiške politike, ki pa jih v Sloveniji še ni. Gre za predlog republiškega sklada za zemljiško politiko, za koncept urbanistične pogodbe in za davek na nepremičnine v funkciji zemljiške politike. Obravnava funkcijo teh instrumentov v reševanju vprašanj zemljiške politike, njihovo medsebojno povezanost in osnovne konceptualne dileme, pred katerimi je zemljiška politika. Nadaljuje doc. dr. **Maruška Šubic Kovač** s prispevkom z naslovom **Nekateri vidiki reševanja zemljiškega vprašanja v Republiki Sloveniji**. Prispevek izhaja iz splošnega vprašanja pri pridobivanju zemljišč za gradnjo, kako v imenu javnega ali zasebnega interesa pravočasno pridobiti za gradnjo – po lokaciji, površini in vrednosti – ustrezna zemljišča, ob upoštevanju še drugih interesov, opredeljenih v ustavi in zakonodaji posamezne države, kot so na primer varstvo kmetijskih površin, voda, narave, krajine in podobno. Republika Slovenija je z novo zakonodajo za urejanje prostora, obdavčenje nepremičnin in nepremičninskega posredovanja želela vplivati tudi na reševanje te problematike. Zato je v prispevku analizirala nekatere vidike razpoložljivosti zemljišč za gradnjo, cen in obdavčenja zemljišč. Predlagala je ukrepe za izboljšanje stanja, med katere je uvrstila tudi ustrezno izobraževanje. Analizirala je »land management« in podala nekatere usmeritve pri uvedbi tovrstnega programa v visokošolski

študij na Univerzi v Ljubljani. Prof. dr. **Albin Rakar** in **Maja Krofl** sta prispevala članek z naslovom **Dovoljenje za gradnjo v R Sloveniji od vojvodine Kranjske do članstva v Evropski uniji**. V prispevku so predstavljene in analizirane pomembnejše sestavine dovoljenj za gradnjo objektov v Sloveniji, saj smo tudi pri nas razmeroma zgodaj vzpostavili potrebne regulacijske mehanizme pri dodeljevanju pravic za gradnjo objektov in druge posege v prostor. Tako je predstavljeno stanje na tem področju od časov vojvodine Kranjske prek obdobja kraljevine, obnove domovine po drugi svetovni vojni, etatičnega planiranja, samoupravnega in dogovornega planiranja do današnjih rešitev, ki bodo kmalu pridobile vzdevek liberalnega in v končni posledici kar pogodbenega planiranja. Iz opravljene analize izhaja, da ima prostorsko planiranje daljšo tradicijo, kot bi jo želeli priznati, ter da so bile metode in tehnike planiranja na izvedbeni ravni razvite pred metodami strateškega planiranja. Ugotoviti je še mogoče, da so prostorski plani na ravni posameznega naselja ali njegovega dela začeli izgubljati svojo vlogo, ko se je prostorsko planiranje začelo širiti na občine in je prevzelo besednjak ekonomskega planiranja. Prispevek na koncu opozarja na nekatere nevarnosti, ki jih prinaša zlasti glede predpisovanja lokacijskih pogojev, liberalizacije prostorskega planiranja. **Tomaz Černe** in **Martin Puhar** sta prispevala prispevek z naslovom **Združitev geoinformatike in urejanja prostora za prihodnost**. V prispevku obravnavata uvedbo digitalnih zbirk prostorskih podatkov v postopke, povezane z urejanjem prostora, še posebej v prostorsko načrtovanje v Sloveniji. S tega vidika je glavna novost novega zakona o urejanju prostora uvedba sistema zbirk prostorskih podatkov, v okviru katerega naj bi bile vzpostavljene nekatere nove temeljne zbirke podatkov s področja urejanja prostora, ki bodo povezane z zbirkami statističnih in geodetskih podatkov ter zemljiške knjige. Glavni poudarek je na možnostih uporabe povezanih evidenc in ustvarjanju pogojev za njihovo vključitev v postopke urejanja prostora. Trdita, da lahko pravočasna vzpostavitev omenjenega sistema zbirk prostorskih podatkov prispeva k večji konkurenčnosti Slovenije. Pri nastanku novega sistema se bomo skušali izogniti nekaterim napakam pri vzpostavitvi istovrstnih evidenc iz preteklosti. V prispevku so tako opisani osnovni koncept vzpostavitve sistema in kritični dejavniki za njegov uspeh. **Marko Demšar** je prispeval članek z naslovom **Delovanje občin na področju prostorskega planiranja in komunalnega gospodarstva**. V prispevku je predstavljen pogled na občinsko prostorsko planiranje z vidika občine, kjer je stičišče prostorskih načrtovalcev, nosilcev prostorskega planiranja, investitorjev in lokalne politike. Obravnavana so le tista področja, pri katerih se zdi, da bi bilo z ustreznim pristopom mogoče izboljšati kakovost dela, kar bi nedvomno pripomoglo k izboljšanju odnosa družbe do prostorskega planiranja. V drugem delu prispevka je poudarek na občinskem komunalnem gospodarstvu. Z nastankom novih občin se je marsikatera odločila za spremembo v organizaciji gospodarskih javnih služb. Predstavljenih je nekaj prednosti in slabosti, ki jih prinašajo zlasti v manjših občinah novoustanovljena javna podjetja in režijski obrati. Posebej so poudarjeni najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na razvoj komunalne infrastrukture, od strokovnih planskih pristopov do cenovne politike komunalnih storitev.

Ker je jubilar izredno aktiven na publicistični dejavnosti, smo sodelavci, kolegi in prijatelji iz krogov planerske stroke, nekdanji študentje in drugi ta zbornik jubilaru poklonili z željo, da bi še dolgo ostal tako ustvarjalen. Ob tej priložnosti mu želimo še veliko zdravih in zadovoljnih ter srečnih trenutkov tako v delovni sredini kot v krogu družine.

Vsem, ki ste kakor koli pripomogli, da je jubilejni zbornik izšel, se v imenu uredništva iskreno zahvaljujem. Bralcem zbornika pa želim veliko novih in strokovnih idej pri delu in študiju.

Anton Prosen
FGG - Oddelek za geodezijo